

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Ефективність управління оборотними активами впливає на безперервний процес реалізації та виготовлення продукції, платоспроможність, конкурентоспроможність, ліквідність та фінансову стійкість підприємства. Від ефективних результатів діяльності, використання та формування оборотних активів підприємства залежить розвиток не лише підприємств, але й країни загалом.

Управління виробничим процесом і оборотними активами на підприємстві належить до завдань, які вирішують менеджери-економісти. До найважливіших із таких завдань належать: визначення оптимального обсягу та структури оборотних активів; мінімізація витрат на фінансування та підтримку певного їх обсягу; управління чистим оборотним капіталом підприємства; забезпечення ліквідності та платоспроможності; формування оптимального обсягу товарно-матеріальних запасів; управління дебіторською заборгованістю; управління грошовими коштами тощо [1].

У процесі управління оборотними активами при визначенні потреби в оборотному капіталі фінансовий менеджер насамперед аналізує структуру, оборотність, ліквідність оборотних активів, а також забезпеченість оборотним і чистим оборотним капіталом підприємства. Аналізуючи усереднені та максимальні значення таких показників на інших підприємствах аналогічного виду діяльності, а також враховуючи політику підприємства щодо фінансування оборотного капіталу, менеджер приймає відповідні управлінські рішення.

Незважаючи на те, що частка оборотних активів в активах підприємства значною мірою визначається його галузевою належністю (близько 40-50 % активів промислових підприємств є оборотними активами), основну увагу при управлінні оборотним капіталом зосереджують на формуванні оптимальних для підприємства обсягу та структури оборотних активів. Обсяг оборотних активів має бути достатнім для забезпечення в довгостроковому періоді стабільної виробничої та фінансової діяльності підприємства. Крім того, він повинен бути оптимальним у контексті управління поточною діяльністю підприємства, тобто забезпечувати ліквідність та платоспроможність суб'єкта господарювання на належному рівні.

Оскільки зміни в оборотних активах, як правило, пов'язані зі змінами в поточних пасивах підприємства та зі змінами в ліквідності, управління оборотним капіталом обов'язково включає управління чистим оборотним капіталом, який визначається як різниця між оборотними активами та поточними зобов'язаннями. Іншими словами, управління оборотним капіталом включає не тільки формування необхідного обсягу оборотних активів, а й визначення структури джерел їх фінансування, що є одним із завдань фінансової політики підприємства.

У процесі визначення необхідного обсягу оборотних активів підприємства можуть бути реалізовані різні стратегії інвестування, серед яких граничними є так звані «сильна» та «слабка» стратегії.

При «сильній» стратегії інвестування підприємство підтримує необхідний обсяг реалізації за рахунок мінімального обсягу оборотних активів. Реалізація такої стратегії пов'язана, з одного боку, зі зростанням прибутковості та ефективності використання оборотних засобів, а з другого – зі зростанням ризику можливих втрат внаслідок нестачі грошових коштів або товарно-матеріальних запасів для забезпечення неперервного й стабільного виробничого процесу. Така стратегія може використовуватись і приносити значну вигоду лише в умовах стабільного ринку та за наявності на підприємстві висококваліфікованих менеджерів з управління оборотним капіталом.

«Слабка» стратегія інвестування характеризується високим рівнем оборотного капіталу, яким підприємство підтримує визначений обсяг реалізації. Основними результатами реалізації такої стратегії є наявність у підприємства достатнього для стабільної виробничої діяльності обсягу оборотного капіталу й зниження рентабельності виробничого процесу внаслідок неефективного використання ресурсів [2].

Для здійснення ефективного управління оборотними активами підприємства необхідно здійснити такі заходи:

- оптимізувати розмір грошових коштів через постійний контроль за розміром оборотних активів у грошовій, абсолютно ліквідній формі, а також через підтримання відповідної частини високоліквідних активів у формі поточних фінансових інвестицій та інших активів, які у разі необхідності можуть швидко перетворитися на грошові кошти, що дає можливість підтримувати платоспроможність підприємства на належному рівні;

- оптимізувати структуру і склад оборотних активів за допомогою прискорення оборотності оборотних активів загалом та окремих їхніх елементів;

- оптимізувати структуру товарів шляхом зменшення випуску товарів із низькою рентабельністю та збільшити випуск товарів, що мають позитивну рентабельність та хороший рівень попиту;

- оптимізувати запаси підприємства шляхом оцінки загальної потреби в сировині на плановий період, періодичного уточнення оптимальної партії замовлення сировини, регулярного контролю умов зберігання запасів;

- оптимізувати рівень дебіторської заборгованості шляхом проведення контролю за станом розрахунків з дебіторами, оцінки платоспроможності та ділової репутації дебіторів, страхування ризиків тощо;

- скоротити тривалість фінансового циклу шляхом прискорення обороту виробничих запасів та дебіторської заборгованості і некритичного уповільнення оборотності кредиторської заборгованості підприємства постачальникам.

Підвищення оборотності обігових коштів дає змогу збільшити обсяги виробництва й реалізації продукції без залучення додаткових фінансових ресурсів. При низькому рівні оборотного капіталу підприємство може не мати достатнього рівня прибутку в результаті нестачі оборотних коштів і втрати ліквідності. Зростання рівня оборотного капіталу до деякої величини забезпечує неперервний і стабільний виробничий процес за рахунок оптимальних для даного підприємства обсягу товарно-матеріальних запасів, залишку грошових коштів на рахунку та необхідного в конкретних умовах обсягу дебіторської заборгованості. В результаті ефективного використання ресурсів прибуток досягає максимальної величини. Подальше нарощення обсягу оборотних активів приводить до виникнення надлишкових товарно-матеріальних запасів, невиправданої дебіторської заборгованості, неефективного використання грошових коштів, що негативно впливає на ефективність усієї виробничо-господарської діяльності підприємства та призводить до зниження прибутку.

Компромід між ризиком втрати ліквідності при низькому рівні оборотного капіталу та зниженням ефективності виробничо-господарської діяльності внаслідок зростання обсягу оборотних активів можуть забезпечити наявність на підприємстві кваліфікованих фінансових менеджерів та розробка й реалізація ними ефективної політики управління оборотним капіталом.

Список використаних джерел

1. Кірдіна О. Г. Управління оборотними активами підприємств / Кірдіна О. Г. // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013. – № 43. – С. 133-137.

2. Швець Ю. О. Управління оборотними активами підприємств / Ю. О. Швець, А. В. Скворцова // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. – 2015. – № 13. – С. 127-130.